

Список використаних джерел:

1. Бойко К. В. Організація обліку хеджування в управлінні підприємством переробної промисловості / К. В. Бойко // Економічний аналіз. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету. – Тернопіль 2010. – С. 192-196.

2. Здреник В.С. Бухгалтерський облік і контроль операцій з похідними фінансовими інструментами: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09 / В.С. Здреник ; ЖДТУ. — Ж., 2010. — 23 с.

УДК 657:339.564

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

С.Є. Шутка, Н.І. Колінько

НЛТУ України, вул. Генерала Чупринки, 103, м. Львів, Україна, 79000, e-mail: shutka-s@ukr.net

Побудова ринкової системи господарювання неможлива без здійснення в підприємницькій діяльності зовнішньоекономічних операцій, адже практично кожне підприємство рано чи пізно здійснює розрахунки та інші операції з підприємствами іноземних держав. Зовнішньоекономічна діяльність є однією з основних форм економічних відносин України з іноземними державами. Вона відіграє значну роль у підвищенні економічного добробуту держави, поліпшенні рівня життя населення і зміцненні положення держави на світовій арені. Експортні операції як складова частина зовнішньої торгівлі є найважливішим джерелом одержання прибутку окремим підприємством і державою в цілому.

Основною інформацією про експортну сферу суб'єктів підприємницької діяльності є дані бухгалтерського обліку. Програмою реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів визначені основні напрямки приведення національної системи бухгалтерського обліку відповідно до умов ринкової економіки і міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Головними з них є: законодавче закріплення принципів ведення бухгалтерського обліку, формування нормативної бази - положень (стандартів), методичне забезпечення та міжнародне співробітництво. [1]

Основою регулювання діяльності підприємств України на зовнішніх ринках є Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність», відповідно до якого експорт (експорт товарів) – продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою не у грошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів. [2]

Для організації бухгалтерського обліку експортних операцій вітчизняні підприємства України користуються планом рахунків та інструкцією з його використанням, що діють на території України та іншими нормативно-правовими актами з питань регулювання обліку зовнішньоекономічної діяльності, які відображають специфіку зовнішньоекономічної діяльності.

Бухгалтерський облік розрахунків з іноземними покупцями та замовниками ведеться на рахунку 362 «Розрахунки з іноземними покупцями».

Відповідно до законодавства усі записи в бухгалтерському обліку по валютним рахункам, а також щодо відображення господарських операцій в іноземній валюті, здійснюються у національній грошовій одиниці України. Одночасно ці записи повинні відображатися в обліку у тій грошовій одиниці, у якій фактично здійснюється операція. Це досягається записом вартісних показників у вигляді дробу, у чисельнику якого вказується сума в іноземній валюті, а у знаменнику – її еквівалент у грошовій одиниці України [1].

Для правильного відображення в бухгалтерському обліку операцій необхідно керуватися П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», відповідно до якого з'ясувати до якої статті балансу належить заборгованість – до монетарної чи немонетарної.

Так, згідно з п. 4 П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» монетарні статті – це статті балансу про кошти, а також про такі активи та зобов'язання, які буде отримано чи сплачено у фіксованій (або визначеній) сумі грошей чи їх еквівалентів. До немонетарних статей належать інші, ніж монетарні статті. [4]

Монетарними статтями є кошти на інвалютному банківському рахунку платника податку, в інвалютній касі, заборгованість нерезидента-покупця за відвантажений на експорт товар, а також заборгованість перед нерезидентом-постачальником за отриманий, але ще не оплачений імпортований товар. Такі активи перераховуються як на дату балансу, так і на момент погашення.

Всі експортні операції, які здійснюються в рамках зовнішньоекономічної діяльності, можна поділити на дві групи. Перша об'єднує операції, в яких першою подією є відвантаження продукції (товару, послуг), а друга – операції з попередньою оплатою за продукцію.

У разі коли перша подія експортної операції – відвантаження товару, дебіторська заборгованість, що виникла в обліку підприємства погашатиметься коштами, тобто є монетарною. В обліку дохід визнається в сумі вартості товару в валюті, перерахованої за курсом НБУ на дату реалізації товару. Цей самий курс використовується для відображення в обліку дебіторської заборгованості, що виникла. Після надходження виручки за експортовану продукцію заборгованість покупця-нерезидента перераховується за курсом НБУ на день отримання цієї оплати і відображується у складі інших операційних доходів (витрат). У випадку коли погашення заборгованості здійснюється частинами у різних звітних періодах, неоплачена частина заборгованості перераховується на кожен дату балансу до її повного погашення.

Реалізувавши (відвантаживши) закордонному покупцеві товар (виконавши роботи, надавши послуги), продавець показує в бухгалтерському обліку дохід (Дт 362 Кт 70, 71) за курсом НБУ на дату цієї операції. І одночасно списує у витрати собівартість реалізованого. Оплату за відвантажений товар (виконані роботи, надані послуги) показують записом Дт 312 Кт 362 за курсом НБУ на дату отримання іноземної валюти. [5]

Бухгалтерський облік другої групи експортних операцій, коли першою подією є передплата здійснювана покупцем нерезидентом суттєво відрізняється від обліку операцій першої групи. Кредиторська заборгованість, яка виникає в результаті одержання авансу і

погашатиметься резидентом товарами, є немонетарною. І незважаючи на те, що між передоплатою і поставкою товару проходить певний час і у вантажній митній декларації товар буде мати вартість відмінну від суми передоплати у зв'язку з зміною валютного курсу, в бухгалтерському обліку курсові різниці за немонетарною статтею балансу не визначаються.

Відповідно П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» операції в іноземній валюті під час первісного визнання відображають за валютним курсом на дату здійснення операції (дата визнання активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат).

Тобто, отримавши від нерезидента аванс, гривневий еквівалент кредиторської заборгованості необхідно визначати за курсом НБУ на дату надходження коштів: Дт 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» Кт 681 «Розрахунки за авансами одержаними».

Реалізувавши (відвантаживши) закордонному покупцеві товари (виконавши роботи, надавши послуги), продавець показує в бухгалтерському обліку доход: Дт 362 «Розрахунки з іноземними покупцями» Кт відповідного рахунку обліку доходів (701, 702, 703, 712). При цьому, оскільки товари (роботи, послуги) були попередньо оплачені, доход слід визначати за курсом НБУ на дату одержання від нерезидента іноземної передоплати (абз. 2 п. 6 П(С)БО 21). Одночасно з визнанням доходу від продажу в бухгалтерському обліку списують у витрати собівартість реалізованих товарів.

Також можна виділити і третій варіант, коли експорт є із частковою оплатою. Тоді ця операція об'єднує в собі дві ситуації, які ми розглянули вище. Отже, і в обліку буде поєднано облікові правила для кожної з них.

Заборгованість на суму часткової передоплати в іноземній валюті показують записом Дт 312 Кт 681 за курсом НБУ на дату отримання авансу. Ця заборгованість - немонетарна стаття, тому курсових різниць за нею не визначають.

Відвантаживши іноземному покупцеві товари (виконавши роботи, надавши послуги), підприємство показує доход (Дт 362 Кт 70,71). Умовно його можна поділити на дві частини – оплачену (у розмірі авансу) та неоплачену (у сумі вартості товарів (робіт, послуг), що підлягають оплаті). Гривневий еквівалент передоплаченої частини включають до доходу за курсом НБУ на дату отримання часткової передоплати. А неоплачену перераховують у гривні за курсом НБУ на дату відображення доходу (відвантаження товарів, виконання робіт, надання послуг).

Крім того, після відвантаження товарів (виконання робіт, надання послуг) в обліку експортера з'являється монетарна стаття – дебіторська заборгованість за не покриті авансом товари (роботи, послуги). Значить, за нею на дату балансу та дату розрахунків (погашення покупцем заборгованості) слід розраховувати курсові різниці. [5]

Облік експортних товарів на всіх етапах їх руху підприємства ведуть на рахунку 28 «Товари» на таких субрахунках: «Товари експортні на складах постачальників»; «Товари експортні по дорозі в Україні»; «Товари експортні в портах, на складах і у переробці в Україні»; «Товари експортні по дорозі за кордоном»; «Товари експортні на складах, в переробці і на комісії за кордоном».

Після переходу права власності від продавця до покупця на підставі вантажної митної декларації (акту виконаних робіт, послуг) в бухгалтерському обліку дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відображається по дебету рахунку 362 «Розрахунки з іноземними

покупцями» та кредиту рахунку 70 «Доходи від реалізації» з використанням відповідних субрахунків.

Відображення витрат, а саме списання реалізованих на експорт товарів і готової продукції іноземним покупцем відображаються за дебетом рахунка 90 «Собівартість реалізації» та кредитом рахунків 28 або 26.

В процесі реалізації експортної продукції у підприємства виникають комерційні витрати, зокрема витрати на підготовку товарів до відвантаження, їх перевезення всередині країни та за кордоном, вантажно-розвантажувальні роботи, страхування та зберігання вантажів в дорозі, оплата зборів за митне оформлення вантажів тощо. Такі витрати накопичуються на рахунку 93 «Витрати на збут» з подальшим перенесенням до складу фінансових результатів (рахунок 79 «Фінансові результати»). [1]

Таким чином, експортні операції є важливими у діяльності сучасних підприємств. Адже основною ознакою ринкової економіки є конкурентна боротьба, суперництво підприємців за одержання максимальних прибутків. І для підприємств України надзвичайно важливі є освоєння зовнішніх ринків, розширення експортної орієнтації виробництва, що повинно стати одним з основних чинників їх економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Губарик О.М. Розвиток експортних операцій та відображення їх в обліку [Електронний ресурс] / О.М. Губарик, О.Г. Чепець. Режим доступу: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_125/15.pdf

2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність», від 16.04.1991 № 959-ХІІ із змінами і доповненнями. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

3. Митний кодекс України : Закон від 13.03.2012 № 4495-VI / остання редакція від 01.01.2013, чинний [Електронний ресурс]. Джерело доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджено наказом Міністерства фінансів від 10.08.2000 р. № 193. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

5. С. Чельтер. Експортні операції: бухгалтерський та податковий облік // Все про бухгалтерський облік. — 2011. — № 61. — С. 6-12.

УДК 657.1.011.56

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТОВ «ПРОДОВОЛЬЧА КОМПАНІЯ «ЕКОПРОДУКТ» В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

В.В. Юрочко, Т.Я. Коцкулич

ІФНТУНГ, вул. Карпатська, 15, м. Івано-Франківськ, Україна, 76019, e-mail: viurochko@mail.ru

Вступ. Надання управлінському персоналу швидкої достовірної інформації з обліку виробничих запасів має суттєве значення в управлінні виробничою діяльністю ТОВ «Продовольча компанія «Екопродукт». Тому для раціоналізації управління такими активами все більш актуальним стає